

Examen VWO 2017

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

tijdvak 2

woensdag 21 juni

13.30 - 16.30 uur

Vergeet niet je op te zetten!

Klik op 'Start' om te beginnen.

Tijdens het examen kun je de volgende knoppen gebruiken:

ingesproken tekst

regelen van het volume

uitleg van het programma

ga een pagina terug of verder

ga naar het begin of het einde van het examen

Voor het openen van bronnen gebruik je de volgende knoppen:

afbeelding

geluidsfragment

tekst

filmfragment

filmfragment vergroten. Je kunt ook dubbelklikken op de film voor het vergroten.

filmfragment verkleinen. Je kunt ook dubbelklikken op de film voor het verkleinen.

Hiernaast kun je testen of het beeld en geluid goed functioneren.

Dit examen bestaat uit drie blokken met in totaal 33 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.
Voor elke vraag staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Blok 1: Het lichaam als beeld
Blok 2: Het bijzondere lichaam
Blok 3: Het lichaam als instrument

Bij het beantwoorden van de vragen maak je gebruik van de aangeboden bronnen. Tevens wordt een beroep gedaan op je eigen kennis.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Blok 1 Het lichaam als beeld

Dit blok gaat over het menselijk lichaam in de beeldhouwkunst in de zeventiende eeuw, in de negentiende eeuw en na 1950.

Op afbeelding 1 en 2 zie je de voorgevel van het voormalig stadhuis van Amsterdam, dat voltooid is in 1665. Architect Jacob van Campen ontwierp dit gebouw in classicistische stijl.

(3p) Benoem drie architectonische kenmerken van de voorgevel die classicistisch zijn. Laat het beeldhouwwerk buiten beschouwing.

De classicistische stijl werd beschouwd als een geschikte keuze voor een gebouw met een functie zoals die van het stadhuis van Amsterdam.

(1p) Leg uit waarom de classicistische stijl als passend werd beschouwd voor de functie van het gebouw.

Van Campen ontwierp een uitgebreid decoratieprogramma voor het Amsterdamse stadhuis. De Antwerpenaar Artus Quellinus maakte hiervoor het beeldhouwwerk. Op afbeelding 4 zie je een deel van het timpaan aan de achterzijde van het stadhuis.

Dit timpaan heeft een symbolische betekenis.

(1p) Leg uit wat die betekenis is.

De grote hoeveelheid beeldhouwwerk in en op het stadhuis van Amsterdam was uitzonderlijk voor de Republiek. In vergelijking met de zuidelijke Nederlanden werden relatief weinig stenen beelden geproduceerd.

(3p) Geef drie verklaringen voor deze relatief geringe productie van beeldhouwwerk in de Republiek.

In de achttiende en negentiende eeuw kreeg het classicisme in de beeldhouwkunst een nieuwe impuls, mede onder invloed van de geschriften van Joachim Winckelmann uit 1764. De Italiaanse beeldhouwer Antonia Canova liet zich inspireren door de klassieke beelden die Winckelmann roemde.

Op afbeelding 5, 6 en 7 zie je een beeldhouwwerk van Canova uit 1808: *Paolina Borghese als Venus*. Paolina was de zuster van Napoleon Bonaparte en Canova vervaardigde dit beeld in opdracht van Paolina's echtgenoot, Camillo Borghese. Het beeldhouwwerk van Canova sluit aan op de opvatting van Winckelmann over 'nobele eenvoud en kalme grootsheid'.

(2p) Geef twee manieren waarop dit beeldhouwwerk van Canova aansluit op deze opvatting van Winckelmann.

De ideeën van Winckelmann werden in 1821 bevestigd door de vondst in Griekenland van het beeld de *Venus van Milo* dat je ziet op afbeelding 8. Het beeld, dat gezien werd als het ultieme schoonheidsideaal, werd vanuit Griekenland naar Frankrijk verscheept en in het Louvre tentoongesteld.

Dit verhoogde het aanzien van Frankrijk.

(2p) Leg dit uit aan de hand van twee argumenten.

De *Venus van Milo* en andere beelden uit de Klassieke Oudheid inspireerden de hedendaagse Engelse kunstenaar Marc Quinn tot het maken van de serie *The Complete Marbles* uit 2000. De serie bestaat uit marmeren beelden van individuen die een of meerdere lichaamsdelen missen, door een ongeluk of omdat ze zo geboren zijn.

In de tentoonstelling *The Complete Marbles* wordt op verschillende manieren naar de classicistische beeldhouwkunst verwezen, bijvoorbeeld door het gebruik van blank marmer.

(3p) Beschrijf nog drie manieren waarop Quinn naar de klassieke beeldhouwkunst verwijst.

De titel van de serie *The Complete Marbles* is ironisch.

(1p) Leg dit uit.

Op afbeelding 11 zie je een versie van één van *The Complete Marbles* op een sokkel in het centrum van London, namelijk het beeld *Alison Lapper Pregnant* (*Alison Lapper zwanger*). Het beeld werd in 2005 tentoongesteld op één van de vier grote sokkels op Trafalgar Square. Op de andere drie sokkels staan standbeelden van historische Britse personen zoals koning George IV en James Napier, een beroemde generaal.

Het beeld van Lapper in deze context stuurt als het ware naar een bepaalde betekenis.

(1p) Leg uit hoe de plaatsing van het beeld een bepaalde betekenis van het beeld creëert.

De Franse kunstenaar ORLAN gebruikt haar eigen lichaam alsof het een beeldhouwwerk is.

Dit is te zien in haar performances die ze vastlegde op video. In filmfragment 1 zie je een gedeelte uit één van die performances, genaamd *Omnipresence (Alomtegenwoordigheid)* uit 1993.

ORLAN is kritisch over het hedendaagse schoonheidsideaal.

(2p) Geef aan de hand van twee inhoudelijke aspecten van haar performance aan welke kritiek zij heeft.

In filmfragment 2 zie je een reclamefilmje getiteld *Dove Evolution* uit 2006. Het filmje is onderdeel van de reclamecampagne van het merk Dove dat schoonheidsproducten verkoopt. Dove tracht hiermee "vrouwen te bevrijden van twijfel en moedigt hen aan hun eigen schoonheid te omhelzen".

Net als ORLAN bekritiseert Dove met deze reclamecampagne het hedendaagse schoonheidsideaal.

(2p) Geef een argument vóór en een argument tegen deze stelling.

Blok 2 Het bijzondere lichaam

Dit blok gaat over het tentoonstellen van het menselijk lichaam in verschillende kunstuitingen, van de zeventiende eeuw tot heden.

In de zeventiende eeuw heerste er onder rijke burgers in de Republiek een ware verzamelwoede. Verzamelingen van bijvoorbeeld schilderijen, antieke voorwerpen en naturalia werden samengesteld vanuit verschillende motieven. Zo kon men een wetenschappelijke verzameling met stenen en schelpen aanleggen vanuit een religieus motief om de beschouwer Gods schepping te tonen.

(3p) Bespreek nog drie motieven om een wetenschappelijke verzameling aan te leggen.

De Amsterdamse anatoom Frederik Ruysch bezat een verzameling van menselijke preparaten die internationale bekendheid genoot. Hij ontwikkelde een preparatietechniek waarbij hij lichamen en lichaamsdelen met een stof inspoot die pas stelde als het was doorgedrongen in de kleinste vaatjes. Hierdoor werd de houdbaarheid van deze preparaten verlengd.

De uitvinding van Ruysch sloot aan bij de wetenschapsopvatting van de zeventiende eeuw.

(2p) Benoem de zeventiende-eeuwse opvatting over wetenschap en geef aan waarom de uitvinding van Ruysch hierbij aansloot.

De verzameling van Ruysch was niet alleen bijzonder vanwege de goede kwaliteit van de preparaten, maar ook door de manier waarop deze preparaten tentoongesteld werden. Op afbeelding 1 zie je een stukje oogvlies dat wordt vastgehouden door een kinderhand. Het preparaat is aangekleed met een kanten mouw.

(2p) Geef twee redenen waarom Ruysch zijn preparaten op deze manier tentoonstelde.

In de negentiende eeuw was het tentoonstellen van preparaten nog steeds gebruikelijk, maar dan vooral vanuit een commercieel oogpunt. Op afbeelding 2 zie je een aankondiging van een tentoonstelling in Londen in 1822, waar een zogenaamde zeemeermin te bezichtigen was. In werkelijkheid was het een halve aap, vastgemaakt aan een halve vis, maar veel mensen geloofden dat The Mermaid een authentiek exemplaar was.

De tentoonstelling van The Mermaid was een groot succes bij het negentiende-eeuwse publiek.

(2p) Geef twee verklaringen voor dit succes vanuit de negentiende-eeuwse tijdgeest.

In Europa en de Verenigde Staten werden gebochelden en Siamese tweelingen 'tentoongesteld' op kermissen.

Ook in de kunsten was er belangstelling voor mensen die er anders uitzagen. Een voorbeeld hiervan is de gebochelde hofnar Rigoletto in de opera *Rigoletto* uit 1851 van Giuseppe Verdi. Het verhaal staat bekend om zijn maatschappijkritische karakter.

(2p) Beschrijf het maatschappijkritische karakter van het verhaal aan de hand van:

- een aspect uit de synopsis en
- een aspect uit het filmfragment.

In geluidsfragment 1 hoor je dat Rigoletto een innerlijk conflict heeft.

(3p) Geef aan wat het innerlijke conflict van Rigoletto hier is. Beschrijf daarna twee muzikale vormgevingsaspecten die dit conflict verklanken.

Ook in Victor Hugo's roman *L'Homme qui rit* uit 1869 speelt een personage met een misvormd uiterlijk de hoofdrol. Dit boek was inspiratiebron voor de Duitse regisseur Paul Leni die in 1928 de stomme film *The Man Who Laughs* (De man die lacht) uitbracht.

In *The Man Who Laughs* wordt de verminking van Gwynplaine benadrukt.

(3p) Bespreek op welke manier de verminking van Gwynplaine wordt benadrukt in filmfragment 2. Doe dit aan de hand van:

- één aspect van de theatervormgeving en
- twee aspecten van spel.

Laat de tekst in het filmfragment buiten beschouwing.

Het verhaal gaat over de liefde van Gwynplaine voor Dea. In filmfragment 3 zie je een scène uit het einde van de film, waarin Gwynplaine op zoek is naar Dea, terwijl hij achterna gezeten wordt door wachters van de koningin.

(2p) Geef aan welke twee boodschappen worden uitgedragen in het filmfragment en de tekst.

In 2009 werd *The Dark Knight* van Chris Nolan uitgebracht, waarin The Joker een belangrijke rol speelt.

In filmfragment 4 zie je een scène waarin Batman hem verhoort.

The Joker vertelt in deze scène aan Batman hoe hij de maatschappij ziet. Zijn visie past goed binnen de postmoderne tijdsgeest.

(2p) Leg op basis van het filmfragment uit wat de visie van The Joker is op de maatschappij. Leg vervolgens uit hoe die visie past binnen het postmodernisme.

In deze scène neemt The Joker de positie in van de nar die moet gehoorzamen aan Batman. Uit zijn spel blijkt echter dat hij sterker is dan Batman.

(2p) Beschrijf twee aspecten van het spel van The Joker waaruit dit blijkt.

Laat de tekst van de dialoog buiten beschouwing.

Batman probeert de inwoners van Gotham te beschermen tegen het gewetenloze monster dat The Joker in zijn ogen is. The Joker vindt echter dat hij en Batman vergelijkbaar zijn.

Je kunt stellen dat The Joker gelijk heeft.

(2p) Geef op basis van het fragment twee argumenten die deze stelling onderbouwen.

Blok 3 Het lichaam als instrument

Dit blok gaat over de jazz en populaire dansen in de eerste decennia van de twintigste eeuw en over de muziek van STOMP in de eenentwintigste eeuw.

In geluidsfragment 1 hoor je een vroege opname van jazzmuziek uit 1923, *Canal Street Blues*, uitgevoerd door de band van orkestleider en trompettist Joe "King" Oliver.

In de periode rond 1900 ontstond in de Amerikaanse stad New Orleans de jazzmuziek. In deze muziek zijn (West-)Afrikaanse en Europese invloeden te horen.

(2p) Noem twee muzikale aspecten uit de Europese cultuur die je hoort in het geluidsfragment.

Jazz is gebaseerd op improvisatie.

(1p) Leg aan de hand van het geluidsfragment uit welk kenmerk van jazz het improviseren mogelijk maakt.

Vanuit New Orleans verspreidde de jazz zich in de noordelijke steden van de Verenigde Staten, zoals Chicago en New York. Jazz trok vooral blanke jongeren aan.

(2p) Geef twee redenen waarom de jazz blanke jongeren aantrok.

Filmfragment 1 is een gedeelte uit de film *Hellzapoppin* uit 1941. Je ziet een dansoptreden van verschillende paren die de Lindy Hop dansen.

De Lindy Hop is een dans die ontstond in de jazzrage. De naam Lindy Hop is afgeleid van Charles Lindbergh die in 1927 voor het eerst de Atlantische Oceaan overvloog.

(2p) Geef aan de hand van filmfragment 1 aan waarom deze dans naar Lindbergh is vernoemd. Geef vervolgens aan waaraan je kan zien dat de dans deels gecoreografeerd is.

Ballroom- of standaarddans is een verzamelnaam voor dansstijlen die, anders dan de Lindy Hop, werd onderwezen in dansscholen. Daar werden modedansen gereguleerd tot geschikte ballroomdansen.

Dansleraren stonden kritisch tegenover de populariteit van de jazzdansen.

(2p) Geef twee redenen waarom zij kritisch waren over deze populaire dansen.

Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw traden Afro-Amerikaanse acteurs naast blanke acteurs op in shows. In filmfragment 2 zie je een gedeelte uit de Hollywoodfilm *Varsity Show* uit 1937 met een optreden van het destijds beroemde duo Buck and Bubbles. *Varsity Show* vertelt het verhaal van een groep studenten die hulp vraagt bij het maken van een show ter afsluiting van het studiejaar. John Bubbles helpt de studenten door ze tapdans te leren.

Ondanks dat Bubbles in dit verhaal de rol van docent speelt, kun je toch stellen dat het fragment de maatschappelijke verhoudingen tussen zwarten en blanken bevestigt.

(2p) Geef twee voorbeelden uit filmfragment 2 die deze stelling ondersteunen.

De tapdans had net als jazz mede zijn oorsprong in de Afro-Amerikaanse cultuur en werd populair door theatershows en musicalfilms.

In filmfragment 2 is te horen hoe John Bubbles tapdanst bij het pianospel van zijn partner. De tapdans is ook te beschouwen als een onderdeel van de muziek.

(2p) Beschrijf aan de hand van filmfragment 2 twee manieren waarop de tapdans onderdeel uitmaakt van de muziek.

Films als *Hellzapoppin* en *Varsity show* hebben bijgedragen aan de emancipatie van de Afro-Amerikaanse cultuur.

(2p) Geef een argument vóór en een argument tegen deze stelling.

In de jaren 80 van de twintigste eeuw ontstond de urban culture.

Filmfragment 3 toont een gedeelte uit de videoclip *Drum Town* van de Britse band Yes/No People uit 1982. De drummer Luke Cresswell komt tijdens zijn wandeling in New York een drumband tegen. In deze ontmoeting is sprake van een tegenstelling tussen enerzijds de traditionele drumband en anderzijds urban culture.

(2p) Benoem twee aspecten van de theatervormgeving in dit filmfragment die deze tegenstelling weergeeft.

Luke Cresswell is medeoprichter van de theatergroep STOMP. Dit gezelschap heeft wereldwijd bekendheid gekregen door spectaculaire shows met percussie-instrumenten, gebruiksvoorwerpen en dans. Het uitgangsprincipe van alle STOMP-shows is 'ritme als universele taal die iedereen kan begrijpen'. In filmfragment 4 zie je een gedeelte uit het theateroptreden *Just clap your hands*.

Een belangrijk aspect van urban culture ontstond in de multiculturele samenleving van de stad.

(1p) Geef aan op welke manier dit aspect van urban culture in de presentatie van *Just clap your hands* tot uitdrukking komt.

Het optreden van STOMP komt voort uit de urban culture. Toch kun je beweren dat hier geen sprake meer is van urban culture.

**(1p) Geef een argument waarom in het filmfragment geen sprake is van urban culture.
Laat de muziek buiten beschouwing.**

Dit was de laatste vraag van het examen.

Klik op of als je de vragen nog eens wilt langslopen.

Klik op de knop 'stoppen' als je klaar bent.

Bronvermelding

De in dit examen gebruikte bronnen zijn vermeld in het examen zelf en/of in het correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).

Voor alle eindexamens, zie www.allexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.salleiden.nl

Einde

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).

Voor alle eindexamens, zie www.allexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.ssleiden.nl.